

**ВАЩУК Ф.Г.
ВАЩУК О.М.**

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ

У статті досліджено особливості нормативно-правового регулювання транскордонного співробітництва України. Аналізуються основні міжнародні та національні нормативні акти, які забезпечують ефективність ТКС на всіх рівнях. Наголошується на приведенні законодавства України у відповідність з європейськими правовими нормами.

***Ключові слова:** транскордонне співробітництво, догіврно-правова база, загальноєвропейські норми і принципи, Мадридська конвенція, єврорегіональне співробітництво, Закарпатська область.*

Актуальність дослідження. Проблематиці транскордонного співробітництва приділяється значна увага з кінця минулого століття. Проте після 2004 – 2007 рр. окремі аспекти функціонування ТКС, зокрема на українсько-євросоюзівських прикордонних територіях у нових візових умовах є недостатньо дослідженими.

Транскордонне співробітництво в сучасних геополітичних, економічних та соціокультурних умовах є ефективним механізмом єврорегіональної співпраці, вирішення спільних проблем, особливо у прикордонних регіонах, та поглиблення взаємовідносин між сусідніми державами.

Таке співробітництво може бути ефективним лише за умов достатнього нормативно-правового забезпечення як на національному рівні, так і міжнародними актами. Саме

окремим аспектам правового регулювання транскордонного співробітництва і присвячене дослідження.

Мета дослідження – виявити й охарактеризувати особливості становлення й розвитку договірно-правової бази ТКС.

Виклад основного матеріалу. Нормативно-правове регулювання транскордонного співробітництва в Європі та Україні здійснюється на основі таких нормотворчих рівнів:

- міжнародного (правові акти міжнародних інституцій);
- міждержавного (міждержавної угоди двох або декількох держав);
- національного (правові акти центральних органів державної влади);
- місцевого, який можна розділити на два види: правові акти місцевих органів державної виконавчої влади й акти органів місцевого самоврядування.

В умовах підвищення ролі децентралізації в розвитку держави та розширення повноважень місцевих органів влади, особливої уваги заслуговує регіональний рівень. Територіальні общини або власті мають право здійснювати транскордонне співробітництво на суміжних територіях у межах, установлених національними правовими системами зацікавлених держав. Обґрунтовано, що транскордонні відносини не підпадають під державну компетенцію в галузі міжнародних відносин; місцеві органи влади можуть співпрацювати з відповідними органами влади інших країн у межах своєї компетенції згідно із законодавством, міжнародними зобов'язаннями та зовнішньою політикою держави; регіони мають право у рамках повноважень укладати угоди про транскордонне співробітництво.

Формування нормативно-правової основи транскордонного співробітництва є проблемою передусім центральних органів держави, а також тих держав, які мають суміжні території й зацікавлені в розвитку такого виду відносин. Положення правових актів повинні вирішити багато проблем,

які відносяться до сфери економіки, культури, екології, інформаційних технологій, а також забезпечити гармонійне функціонування прикордонних територій і нормативної бази сторін, які здійснюють співробітництво. На законодавчому рівні необхідно розмежувати функції та повноваження органів місцевого самоврядування, місцевих та центральних органів виконавчої влади стосовно прикордонного співробітництва; уточнити питання територіальної належності, адміністративної суб'єктності в системі транскордонного співробітництва, рівень компетенції місцевих органів влади, задіяних у транскордонному співробітництві, та відповідну організаційну структуру [1].

Основою розвитку транскордонного співробітництва України з центральноєвропейськими країнами стали загальноєвропейські норми та принципи.

Необхідно відмітити, що нормативно-правова основа транскордонного та єврорегіонального співробітництва Європи є досить розвинутою і базується на сильній інституційній основі.

Базовими нормативними документами є *Європейська Рамкова Конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями* (Мадрид, травень 1980 р.) та два додаткові протоколи до неї: Додатковий протокол до Європейської Рамкової Конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (Страсбург, листопад 1995 р.) та Протокол № 2 до Європейської Рамкової Конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями, який стосується міжтериторіального співробітництва (Страсбург, травень 1998р.) [2]. Іншим, не менш важливим документом є *Європейська хартія прикордонних і транскордонних регіонів* (Гронау, 1981р., II редакція 1995 р.) [3]. У цих документах сформований понятійний апарат щодо міжтериторіального, міжрегіонального та транскордонного співробітництва,

вказані основні «правила гри» в реалізації транскордонного співробітництва, є набір типових угод та інших документів, які підписують територіальні органи влади прикордонних областей сусідніх держав або самі держави [4].

Особливий інтерес тут становить Європейська Рамкова Конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (Мадридська конвенція) та додаткові протоколи до неї.

Мадридська конвенція про транскордонне співробітництво має базовий характер з огляду на її міжнародно-правовий статус. Саме в другій статті Конвенції дається визначення терміну «транскордонне співробітництво між територіальними громадами або владами». Відповідно до положень цієї статті «транскордонне співробітництво означає будь-які спільні дії, спрямовані на посилення і поглиблення добросусідських взаємин між територіальними громадами або владами, які перебувають під юрисдикцією двох чи кількох Договірних Сторін, та на укладення з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей».

Практичне значення Мадридської конвенції Ради Європи визначається і наявністю додатків до неї. Так, у додатку №4 «Транскордонні угоди» охарактеризовані як типові міждержавні, так і рамкові угоди. До перших відносяться такі:

- про розвиток транскордонного співробітництва;
- про транскордонні регіональні зв'язки;
- про транскордонні місцеві зв'язки;
- про транскордонне співробітництво на контрактній основі між місцевими органами влади;
- про органи транскордонного співробітництва між місцевими органами влади.

До рамкових угод в свою чергу відносяться статути та договори між місцевими властями, а саме:

- про створення консультативної робочої групи між місцевими властями;
- про координацію управління транскордонними місцевими справами;
- про створення транскордонних асоціацій на основі приватного права;
- про поставки товарів або надання послуг між місцевими властями прикордонних районів;
- про створення органів транскордонного співробітництва між місцевими властями.

До європейського загального законодавства щодо розвитку регіонального співробітництва входять *Європейська хартія місцевого самоврядування* (Страсбург, жовтень 1985 р.) [5], *Хартія Конгресу місцевих і регіональних органів влади Європи* (ухвалена Комітетом міністрів 14 січня 1994 р.). Всі європейські прикордонні території керуються базовими положеннями, викладеними у Європейській хартії регіонального просторового планування [6]. Специфіка розвитку прикордонних територій відображається у *Стратегії європейського регіонального планування*.

Серед інших конвенцій і хартій, які регулюють різноманітні сфери життя, насамперед потрібно відзначити Кіотську конвенцію зі спрощення та гармонізації митних процедур, яка має 30 доповнень, що розглядають різноманітні ситуації для уніфікації та спрощення митних правил і процедур при перетині кордонів різних країн; Конвенцію про комбіновані перевезення та інші угоди, що регулюють відносини в сфері перевезень; Європейську хартію регіональних мов і мов меншин (Страсбург, 1992 р.), зокрема в частині, що стосується транскордонного обміну; Європейську ландшафтну конвенцію, у якій згадуються транскордонні ландшафти, та багато інших.

Приєднання до зазначених європейських законодавчих актів розширює правове поле транскордонного співробітництва, дає можливість передбачити нормами законодавства України встановлення відповідальності регіональних органів влади за спільно прийняті рішення, здійснення контролю за виконанням заходів, що випливають з угод про транскордонне співробітництво, а також поширює правові норми Європейської конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями на транскордонне співробітництво [7].

Національне законодавство України щодо транскордонного співробітництва включає насамперед Закон України «Про транскордонне співробітництво» [8], міжнародні угоди, конвенції, хартії, ратифіковані Україною, двосторонні та ба-гатосторонні угоди, підписані Україною з сусідніми державами.

Розглянемо основні аспекти базового закону, який регулює транскордонне співробітництво України. Так, Закон України «Про транскордонне співробітництво» (№1861-IV) був ухвалений Верховною Радою України 24 червня 2004 року. Він був прийнятий з метою регулювання процесів укладання органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади угод про транскордонне співробітництво і їх практичної реалізації. Положення цього закону визначають основний зміст транскордонного співробітництва України.

Відповідно до Закону України «Про транскордонне співробітництво» поняття «транскордонне співробітництво» визначено як спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади України та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством.

Саме цим законом врегульовано правові, організаційні та економічні питання розвитку транскордонного співробітництва, а також питання його державної фінансової підтримки [9].

Особливість Закону України «Про транскордонне співробітництво» полягає у тому, що він визначає завдання, принципи державної політики, права й обов'язки суб'єктів у сфері транскордонного співробітництва, принципи й форми державної підтримки, фінансові ресурси для транскордонної співпраці.

Надзвичайно важливим є той факт, що подібного закону, який би регулював транскордонне співробітництво, не має жодна з країн Європи, які, в свою чергу, керуються в цьому питанні положеннями Мадридської конвенції 1980 р.

У Законі України «Про транскордонне співробітництво» також враховані геополітичні зміни, які відбулися внаслідок розширення ЄС на Схід в 2004 році.

Проте не можна оминати і негативні аспекти закону. По-перше, цей документ не розглядає транскордонне співробітництво як складову регіональної політики України. Іншим негативним фактором є те, що він не враховує зміну механізмів підтримки транскордонного співробітництва з боку ЄС, особливо нові інструменти партнерства і програми (FARE, TACIS, INTERREG). По-друге, він містить суперечливі правові норми в частині, що регулює різні питання участі місцевих органів влади у міжрегіональному та транскордонному співробітництві [10].

Оцінюючи місце Закону «Про транскордонне співробітництво» у розбудові політики регіонального розвитку в Україні, варто звернути увагу на його неоднозначну оцінку експертами [11].

По-перше, розробникам закону не вдалося подолати погляд на транскордонне співробітництво як інструмент переважно економічної співпраці. Зокрема, загальну координацію транскордонного співробітництва законом покладено

на спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань економічної політики. При розробленні закону не було враховано того факту, що транскордонне співробітництво є більш широким поняттям, яке охоплює не лише економічну співпрацю, а й багато інших аспектів життєдіяльності мешканців прикордоння.

По-друге, зазначений закон законсервував існуючі форми державної фінансової підтримки транскордонного співробітництва, а точніше її відсутність. У ньому не визначаються джерела та механізм надання такої підтримки з боку держави. Слід зазначити, що сьогодні проекти і програми транскордонного співробітництва, які здійснюються у прикордонних регіонах України, фінансуються здебільшого міжнародними донорами.

На сучасному етапі Верховною Радою України були зроблені деякі позитивні кроки у напрямі вдосконалення базового закону про транскордонне співробітництво. Нагадаємо, що 21.01.2010 р. був ухвалений закон «Про внесення змін до Закону України «Про транскордонне співробітництво» [12].

Законом вносяться зміни до низки статей, де визначаються повноваження спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань регіональної політики (Міністерства регіональної політики та будівництва), спеціально уповноваженого центрального органу виконавчої влади з питань економічної політики та Міністерства закордонних справ України у питаннях транскордонного співробітництва.

Під час обговорення народні депутати підтримали поправку, згідно з якою «для фінансування проектів (програм) транскордонного співробітництва може використовуватися міжнародна технічна допомога, кредитні ресурси міжнародних фінансових організацій згідно із законодавством України» [13].

Наступним кроком у цьому напрямі, проте вже на міжнародному рівні, було проведення 7-8.04.2010 р. у Києві

міжнародної конференції на тему «Стан законодавчого та нормативного забезпечення транскордонного співробітництва». Учасниками конференції стали провідні фахівці та експерти країн ЄС, а саме Нідерландів, Польщі, Словаччини, Угорщини і Румунії, а також Молдови та України.

Підсумком конференції було оприлюднення рекомендацій Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України, народним депутатам, органам місцевої влади, міжнародним та громадським організаціям [14], зокрема:

1. Регулярно та з певною періодичністю проводити заходи з вирішення проблем транскордонного співробітництва в Україні. Зокрема, щорічно на базі Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції, за участю представників уряду, міжнародних організацій та громадськості.

2. Громадським організаціям, експертам та фахівцям-практикам подавати свої пропозиції щодо внесення змін та доповнень до тих чи інших нормативно-правових документів, не очікуючи проведення конференційних чи семінарських заходів, а в міру виникнення проблем та ідей щодо шляхів їх розв'язання.

3. Кабінету Міністрів України здійснювати координаційні, планувальні та організаційні заходи через відповідний підрозділ Міністерства економіки, у тому числі щодо діяльності інших структур центральних органів виконавчої влади.

4. Органам місцевого та регіонального самоврядування рішеннями рад запроваджувати програми розвитку транскордонного співробітництва і підтримки ініціатив самостійно та автономно.

5. Міністерству закордонних справ України провести переговори про можливі розширення прикордонних зон на території України для збільшення територіальної дії малого прикордонного руху для зменшення впливу візового режиму на розвиток транскордонної співпраці.

6. Ініціювати парламентські слухання з транскордонного співробітництва з вироблення програми на 2011-2015 роки

та підведення підсумків діючої програми, термін дії якої закінчується цього року.

Крім Закону України «Про транскордонне співробітництво» чільне місце посідають і інші важливі документи. Зокрема, 15 вересня 2010 р. Кабінетом Міністрів України видано розпорядження №1838-р «*Про схвалення Концепції Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2011-2015 рр.*», згідно з яким Міністерством економіки була розроблена *Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2011-2015 роки* [15].

Метою Програми є активізація розвитку соціально-економічних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших зв'язків між суб'єктами транскордонного співробітництва.

Практична цінність названого документа обумовлена напрацюванням можливих варіантів розв'язання актуальних проблем розвитку транскордонного співробітництва. Нею також визначені можливі джерела фінансування транскордонного співробітництва.

Не менш важливими у регулюванні транскордонного співробітництва України з державами-членами ЄС є стратегічні документи, які визначають основні аспекти євроінтеграційного курсу України. В першу чергу – це Стратегія інтеграції України до Європейського Союзу, Національна програма інтеграції України до Європейського Союзу, План дій Україна-ЄС, рішення і резолюції щорічних самітів Україна-ЄС та інші документи.

Важливо підкреслити, що після розширення ЄС у 2004 році Європейський Союз працює із сусідніми країнами (включно і з Україною) в рамках нового напрямку зовнішньої політики – Європейської політики сусідства (ЄПС), яка не надає і не визначає навіть майбутнє членство країни в ЄС, проте саме на регіональному та міжрегіональному рівнях пропонує сусіднім країнам привілейовані відносини з ЄС. А вже починаючи з 2007 р., відповідно до Європейської політики сусідства, Європейська Комісія змінила підходи щодо надання фінансо-

вої і технічної допомоги країнам-сусідам ЄС. Для України це означає, що замість попередньої програми TACIS вона отримує від ЄС допомогу в рамках Європейського інструменту сусідства та партнерства. В цьому контексті питання фінансової допомоги сконцентровані у рапортах Європейської Комісії, опрацювання яких дає можливість з'ясувати, наскільки регіональна політика і, зокрема, транскордонне співробітництво фінансуються через цільові програми розвитку в країнах Центральної та Східної Європи [16].

Поряд із розглянутими базовими нормативно-правовими документами заслуговує на увагу комплекс нормативно-правових актів, які регулюють питання ТКС на рівні органів місцевої влади та самоврядування. Це закони України «Про місцеве самоврядування в Україні» (від 24.06.1997 р.), «Про місцеві державні адміністрації» (від 09.04.1999 р.), «Про стимулювання розвитку регіонів» (від 08.09.2005 р.), постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року» (від 21.07.2006 р.), у яких визначені загальні правові підстави для участі у транскордонному співробітництві місцевих територіальних громад або властей.

На сучасному етапі транскордонне співробітництво стає потужним інструментом забезпечення сталого розвитку Закарпатської області через зміцнення міжрегіональних та транскордонних зв'язків, залучення додаткових коштів у розвиток області в формі міжнародної технічної допомоги та інвестицій країн-сусідів, а також стає найважливішою складовою формування позитивного інвестиційного іміджу регіону. Окреме місце необхідно приділити міжрегіональним двостороннім угодам, які були підписані між Закарпатською областю та прикордонними регіонами Польщі, Словаччини, Угорщини та Румунії [17].

Частиною законодавчої бази України, що також регламентує транскордонне співробітництво з країнами ЄС, є низка двосторонніх угод. Зокрема це *Угода про добросусідські відносини та співробітництво між Республікою Польща*

та Україною [18] від 18.05.1992 р., *Договір про основи добросусідства та співробітництва між Україною та Угорською Республікою* [19] від 6.12.1991 р., *Договір про добросусідство, дружні відносини та співробітництво між Україною та Словацькою Республікою* [20] від 29.06.1993 р., а також *Договір про відносини добросусідства та співробітництва між Україною та Румунією* [21] від 2.06.1997 р. та ін.

У грудні 2010 р. була схвалена Програма розвитку транскордонного співробітництва Закарпатської області на 2011 – 2015 рр. Беручи до уваги розташування останньої, можна визначити головне завдання, яке стоїть сьогодні перед обласною державною адміністрацією та обласною радою, – ефективне використання геополітичних та гео економічних переваг Закарпатської області як «зовнішнього» регіону ЄС з метою прискорення економічного та соціального розвитку регіону.

Зокрема, Закарпатська область чітко визначила пріоритетні напрями і завдання транскордонного співробітництва [22]:

- сприяння економічному, соціальному, культурному розвитку прикордонних територій та активізація всебічного транскордонного співробітництва із сусідніми країнами на обласному та місцевому рівнях;
- забезпечення підвищення рівня життя населення та розвитку соціальної сфери прикордонних територій Закарпаття;
- поглиблення співпраці в рамках Карпатського єврорегіону;
- активізація зовнішньоекономічної діяльності;
- створення умов для заснування і функціонування спільних підприємств та утворення транскордонних економічних кластерів;

- сприяння розвитку малого та середнього підприємництва;
- забезпечення охорони навколишнього природного середовища та екологічної безпеки;
- розвиток природної інфраструктури і створення умов для залучення інвестицій.

Заслугують на увагу основні положення таких угод, як *Рамкова угода про міжрегіональне співробітництво між Закарпатською областю України і Кошицьким краєм Словацької Республіки (1999 р.)*; *Угода про співробітництво між Пряшівським крайським урядом Словацької Республіки і Закарпатською обласною державною адміністрацією України (2000 р.)*; *ІНТЕРРЕГІО – Угода про трилатеральне співробітництво Закарпатської області (Україна), Сату-Марського повіту (Румунія) та області Саболч-Сатмар-Берег (Угорщина) (2000 р.)*; *Рамкова угода про міжрегіональне співробітництво між Закарпатською областю України та повітом Марамуреш Республіки Румунія*; *Угода між Закарпатською обласною державною адміністрацією України та Підкарпатським воєводством Республіки Польща про транскордонне співробітництво (2002 р.)* та ін.

Висновки. Таким чином, діяльність прикордонних регіонів України базується на основних законах, європейських конвенціях, хартіях, ратифікованих Україною, дво- та багатосторонніх угодах, підписаних між Україною та державами-членами ЄС.

Розглянувши їх мету та зміст, можна констатувати, що чинна законодавча база забезпечує можливість використання потенціалу ТКС для вирішення основоположних проблем прикордонних регіонів України. Проте необхідно зазначити, що існуючі законодавчі акти України, що забезпечують транскордонне співробітництво, потребують адаптації їх до стандартів Європейського Союзу та Ради Європи, включаючи подальше нормативно-правове врегулювання повноважень місцевих органів влади і надання їм більшої самостійності у

вирішенні спільних з прикордонними регіонами країн-членів ЄС питань стосовно прикордонного співробітництва.

Приєднання до європейських законодавчих актів у сфері ТКС розширює правове поле транскордонного співробітництва, дає можливість передбачити нормами законодавства України встановлення відповідальності регіональних органів влади за спільно прийняті рішення, здійснення контролю за виконанням заходів, що впливають з угод про транскордонне співробітництво, а також поширює правові норми Європейської конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями на транскордонне співробітництво.

Незважаючи на значну кількість нормативно-правових документів, які регламентують міжрегіональну співпрацю, в Україні відсутня єдина науково обґрунтована концепція транскордонного співробітництва, яка б пропонувала методологічні підходи до розвитку процесів з урахуванням не лише окремого регіону, а й загальнонаціональних інтересів.

Все це зумовлює необхідність розроблення такої концепції, яка б базувалась на відповідних регіональних стратегіях розвитку, враховувала б як загальноєвропейські, так і національні пріоритети.

Список використаних джерел

1. Антоненко М.І. Основні напрями вдосконалення правового регулювання транскордонного співробітництва регіонів України: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lex-line.com.ua/?go=full_article&id=457
2. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями та два додаткові протоколи до неї: [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_106
3. European Charter of Border and Cross-border Regions:

- [Електронний ресурс] // Association of European Border Regions: Official web-site. – Режим доступу: <http://www.aebr.net/profil/pdfs/charta.en.pdf>
4. Лютак О. Організаційно-правове забезпечення співпраці прикордонних територій у євроінтеграційній стратегії України // Наука молода. - Тернопіль, 2006. - Вип. 3. – С.132.
  5. European Charter of Local Self-Government: [Електронний ресурс] // Archive «Peace Human Rights». – Режим доступу: http://unipd-centrodirittiumani.it/public/docs/self_government_coe.pdf
  6. European regional/spatial planning Charter: [Електронний ресурс] // Council of Europe: Official web-site. – Режим доступу: http://www.coe.int/t/dg4/cultureheritage/heritage/SEMAT/VersionCharte/Charte_bil.pdf
  7. Мікула Н.А. Транскордонне співробітництво регіонів України: стан та перспективи / Н.А. Мікула // Україна: Стратегічні пріоритети. Аналітичні оцінки. – 2006: монографія; за ред. О.С.Власюка. – К.: НІСД, 2006. – С.424.
  8. Закон України “Про транскордонне співробітництво”: [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1861-15>
  9. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети: монографія / за ред. З.С. Варналія. – К.: НІСД, 2007. – 820 с.
  10. Засадко В.В. Транскордонне співробітництво України: тенденції, проблеми та перспективи розвитку / В.В. Засадко // Науковий вісник Академії муніципального управління: збірник наукових праць. – Серія «Економіка». – 2009. – Вип.7.
  11. Артьомов І.В. Транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України: [монографія] / І.В.Артьомов. – Ужгород: Ліра, 2009. – 520 с. – С.72-89.
  12. Закон України “Про внесення змін до Закону України

- “Про транскордонне співробітництво”: [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1833-17>
13. ВР ухвалила зміни до закону про транскордонне співробітництво: [Електронний ресурс] // РБК-Україна. – Режим доступу: http://www.rbc.ua/ukr/newsline/show/vr_prinyala_izmeneniya_k_zakonu_o_transgranichnom_sotrudnichestve_21012010
  14. Рекомендації міжнародної конференції «Стан законодавчого та нормативного забезпечення транскордонного співробітництва»: [Електронний ресурс] // Інститут політичної освіти. – Режим доступу: http://www.ipo.org.ua/anons/2010/Rekomendaciji_7-8-04-2010.doc
  15. Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2011-2015 роки: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1088-2010-%EF>
  16. Гарагонич В.В. Джерельно-інформаційна база дослідження проблем транскордонного співробітництва та участі в ньому України / В.В. Гарагонич // Історичний архів. Наукові студії: збірник наукових праць. – Миколаїв: Вид-во МДУ ім. Петра Могили, 2009. – Вип. 3. – 158 с.
  17. Носа Н. Транскордонне співробітництво у Закарпатті: виклики та можливості: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.smbusiness.uzhgorod.ua/filelib/sou/pr32.pdf>
  18. Договір між Україною і Республікою Польщею про добросусідство, дружні відносини і співробітництво: [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=616_172
  19. Договір про основи добросусідства та співробітництва між Україною і Угорською Республікою: [Електронний

- ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=348_004
20. Договір про добросусідство, дружні відносини і співробітництво між Україною та Словацькою Республікою: [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=703_150
21. Договір про відносини добросусідства і співробітництва між Україною та Румунією: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.nau.ua/doc/?code=642_003
22. Програма розвитку транскордонного співробітництва Закарпатської області на 2010 рік: [Електронний ресурс] // Офіційний веб-сайт Закарпатської обласної державної адміністрації. – Режим доступу: http://www.carpathia.gov.ua/data/upload/catalog/main/ua/3900/827_dod_2010.zip

Ващук Ф., Ващук О. Актуальные аспекты нормативно-правового обеспечения трансграничного сотрудничества Украины.

В статье исследованы особенности нормативно-правового регулирования трансграничного сотрудничества Украины. Анализируются основные международные и национальные нормативные акты, обеспечивающие эффективность ТКС на всех уровнях. Затрагивается вопрос о приведении законодательства Украины в соответствие с европейскими правовыми нормами.

Ключевые слова: трансграничное сотрудничество, договорно-правовая база, общеевропейские нормы и принципы, Мадридская конвенция, еврорегиональное сотрудничество, Закарпатская область.